

जाहिरातींचे दर.

सालील पत्त्यावर चौकशी करावी.

व्यवस्थापक, अर्थ,

'दुर्गाधिवास', पुणे २.

अर्थ

वर्गणीचे दर.

वार्षिक वर्गणी रु. ४.

(टपाल हंशिल माफ) किरकोळ अंकास एक आणा.

'अर्थ एव प्रधानः' इति कौटिल्यः अर्थमूलौ धर्मकामाविति ।

—कौटिलीय अर्थशास्त्र.

संपादक—प्रो. वा. गो. काळे.

वर्ष २

पुणे, बुधवार, तारीख २५ नोव्हेंबर, १९३६.

अंक ४६

दि डॉन ऑफ इंडिया

लाइफ इन्शुरन्स कंपनी लि., पुणे.

पुणे व सोलापूर येथे

बिल्डिंग इन्व्हेस्टमेंट आणि बँकिंग डिपार्टमेंटची कंपनीचे बँकर्सनी पसंत केलेली

ता. १ आक्टो - वरपासून सुरू] नवीन योजना [ता. १ आक्टो - वरपासून सुरू

मुदतीच्या ठेवीवर मासिक व्याज देण्याची

फायदेशीर अपूर्व सोय.

बँकेच्या उतरत्या व्याजाच्या काळांत लोकांस आपले कौटुंबिक निर्वाहास साधन अगर मदत म्हणून ठेवीवर मासिक, नियमित व किरायातशीर व्याज देण्याची व्यवस्था तारीख १ आक्टो-बर १९३६ पासून अमलांत आणली आहे.

गरजूनी जास्त माहिती मागवावी अगर समझ भेटावे.

पुणे, ता. २२-९-३६ | जनरल मॅनेजर.

ओरायन (मॅगमस)

उत्कृष्ट व्हर्जिनिया तंबाकूपासून बनविलेली ही सिगारेट

२॥ आण्याला किंवा १२ आणे
१० चें पाकिट किंवा ५० चा डबा
सर्वत्र मिळते.

एकदां ओढल्यानंतर नेहमीच पसंत कराळ.

बनविणार—

DECCAN TOBACCO WORKS,
POONA 4

Telegraphic Address:—'CIGARETTES', POONA.

Apply for Agencies.

“व्हीट ब्लासम” म्हणजे गव्हाचे पोहे

ह्या सारखे सात्विक आणि कसदार खाद्य दुसरे नाही.

पुढ्याची किंमत [मापी २ शेर] ८८ आणे. नमुन्यासाठी पावणे दोन आण्याची तिकिटें पाठवावी.

कारखानदार :—भास्कर पांडुरंग सहस्रबुद्धे,
७५२ सदाशिव पेठ, पुणे.

स्टॉकिस्ट:—तांबे आरोग्य भुवन, मुंबई; श्री. लक्ष्मी ट्रेडिंग कंपनी, सांगली, बेळगांव, कोल्हापूर.

दर] गाद्यांचा कारखाना [माफक

मशीनवर कापूस पिंजून सर्व तऱ्हेचे पिंजारी काम कोणत्याही पिंजान्यापेक्षा उत्कृष्ट होतें. एक वेळ येऊन पहा. याहेगावचे काम ताबडतोब करून देऊं.

प्रो. श्री. रा. साठे

पत्ता:—उद्योग मंदिर व. नं. १००३ सदाशिव पेठचे हौदासमार, पुणे २.

POONA CIRCULATING LIBRARY

Deccan Gymkhana, POONA 4

Magazines & Books supplied in your own home. Over 100 different English, Marathi, Hindi, Bengali, Gujrati, French & German journals to choose from.

For particulars see or write to:—

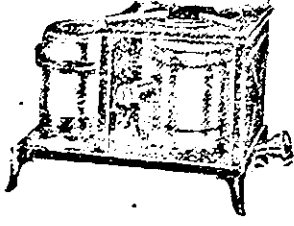
D. P. ATHALYE,
Proprietor.

S. B. JOSHI & Co.

ENGINEERS & CONTRACTORS

41 A, Bruce Street,
Bombay716 Sadashiv Peth,
Poona City.

कॉलेज विद्यार्थ्यांच्या विशिष्ट
गरजा लक्षांत घडून हें
मॉडेल बनविलें आहे.

किंमत माफक.

पंप नाही ! पिन नाही !! आवाज नाही !!!

ज्युनियर प्रभाकर
सेफ्टी स्टोव्ह

माहितीपत्रक मागवा

मेकर्स:-ओगले ग्लास वर्क्स, लि.

ओगलेवाडी, (सं. औंध), जिल्हा सातारा.

पुणे स्टॉकिस्ट्स:-

१ केळकर ब्रदर्स,

बुधवार चौक.

२ म. इ. को. ऑ. एजन्सी,

लक्ष्मीरोड.

विविध माहिती

बी. बी. अँड सी. आय. रेल्वेचे उत्पन्न वाढलें
एप्रिल ते ऑक्टोबर अखेरच्या सात महिन्यांत गेल्या वर्षाच्या
ह्याच मुदतीच्या मानानें वरील रेल्वेचे उत्पन्न २४ लक्ष रुपयांनीं
वाढून तें ६ कोटी, २२ लक्ष रुपये इतकें झालें.

हुंडणावळीबाबत अमेरिकन सरकारचें धोरण

हॉलरच्या सुवर्णपरिमाणांत विशिष्ट मर्यादेपर्यंत घट करण्याचा
अधिकार अमेरिकन कायदेमंडळानें अध्यक्षीय दिला आहे, त्याची
मुदत येत्या जानेवारीअखेर संपेल, तेव्हां तो अधिकार तसाच
चालू ठेवण्याचा विचार असल्याचें सरकारीत्या प्रसिद्ध करण्यांत
आलें आहे. हुंडणावळ व बाजारभाव जरूरीप्रमाणें कमी-जास्त
करण्याची सत्ता कांहीं झालें तरी अमेरिकन सरकार सोडून
देण्यास तयार नाही हें वरील बातमीवरून स्पष्ट होत आहे.

वायरमेनच्या परीक्षा

विजेच्या कॉपीटन्स व वायरमेन्स सर्टिफिकेटच्या परीक्षा ता.
२५ जानेवारी १९३७ रोजी सुरू होतील. मुंबई, पुणे, अहमदा-
बाद व कराची ह्या ठिकाणी परीक्षा घेतल्या जातील. अर्जांची
अखेरची तारीख ५ जानेवारी ही आहे.

हिंदी फेडरल कोर्टावरील नेमणुका

हिंदी फेडरल कोर्टावर तूर्त मुख्य न्यायाधीश व दोन इतर
न्यायाधीश ह्यांचीच फक्त नेमणूक करण्यांत येईल. अद्याप
कामाचा अंदाज आलेला नसल्याकारणानें जास्त न्यायाधीश
नेमण्याची आवश्यकता नाही.

एकाच नांवाचीं अनेक गांवें

एकाच नांवाचीं अनेक गांवें सर्व देशांत असतात. परंतु तीं
विशेष प्रसिद्ध नसल्यास फारशी अडचण पडत नाही. तथापि,
इतर देशांच्या राजधान्यांचीं नांवें धारण करणारीं खेडीं स्वतःच्या
देशांत क्वचितच आढळतात. न्यू यॉर्क ह्या नांवाचीं इंग्लंडमध्ये
तीन खेडीं आहेत, स्कॉटलंडमध्ये 'मॉस्को' आहे, यॉर्कशायर
परगण्यांत 'रोम' आहे व आयर्लंडमध्ये 'पॅरिस' नांवाचें बेट
आहे.

गव्हर्नरांस आयात जकातीची माफी

आगामी हिंदी फेडरेशनमधील घटक-प्रांतांच्या गव्हर्नरांनीं
स्वतःच्या अगर आपल्या कुटुंबीयांच्या खासगी उपयोगासाठी
हिंदुस्थानाबाहेरून कांहीं वस्तू मागविल्यास त्यांवर जकात आका-
रली जाणार नाही.

मोटारगाडीच्या बनावटीची व विक्रीची किंमत

मोटारगाडी बनवण्यास जेवढा खर्च लागतो तेवढाच किंवा
त्याच्यापेक्षा जास्त खर्च ती विकण्यास येतो !

लंडनमध्ये १०,००,००० वा टेलिफोन

टेलिफोनचा वापर ग्रेटब्रिटनमध्ये अत्यंत लोकप्रिय झाला आहे.
सरकारी पोस्टखात्याकडेच तेथील सर्व टेलिफोन्सची व्यवस्था
आहे आणि लोकसेवेच्या तत्त्वानें, म्हणजे नफेबाजी न करतां,
तें खातें टेलिफोनच्या प्रसाराची खटपट करीत असतें. लंडन
शहरांत दहा लाखावा टेलिफोन गेल्या महिन्यांत बसविण्यांत
आला.

ब्रिटिश साम्राज्याची वाढ

महायुद्धाच्या अखेर झालेल्या व्हर्सेईच्या तहाअन्वये ग्रेट
ब्रिटनच्या कक्षेंत १६ लक्ष चौरस मैलांचा मुलूख आणि ३३
कोटी त्यांतले रहिवासी ह्यांची भर पडली. १९१४ सालच्या
मानानें आज मितीस ब्रिटिश साम्राज्यांत एशियाटिक व आफ्रि-
कन लोकांची मिळून संख्या ७ कोटींनीं वाढली आहे.

पटकी-प्रतिबंधक लस पावणेचार लाख लोकांस टोंचली
चालू वर्षाच्या प्रारंभापासून ऑक्टोबर १७ पर्यंत मुंबई
इलाख्यांत पटकी-प्रतिबंधक लस एकूण ३ लक्ष, ८६ हजार
लोकांस टोंचण्यांत आली.

कारखानदार टिकाऊ मोटारी कां बनवीत नाहीत ?

झिजलेले भाग पुरवण्याचा धंदा बुडेल अशी भीति मोटारींच्या
कारखानदारांस वाटली नसती तर फारसा खर्च न वाढतां
सध्यापेक्षां दुप्पट टिकाऊ अशा मोटारगाड्या (मालाच्या गाड्या
वगळून) त्यांनीं बनवल्या असल्या, असें एका तज्ञाचें म्हणणें
आहे.

संधिवातावर मोहीम

संधिवातामुळे ग्रेटब्रिटनमध्ये प्रतिवर्षी त्या रोगाबद्दलच्या
विम्याचे पैसे आणि त्या संबंधांतला औषधोपचार यांवर सुमारे ३०
कोटी रुपये खर्च होतात असा अंदाज आहे. ह्या रोगाचा प्रतिबंध
करण्यासाठी मोठ्या प्रमाणावर मोहीम चालवण्याचें घाटत आहे.

रशियामध्ये लोखंड-पोलादाचें उत्पादन वाढलें

लोखंड व पोलाद ह्यांच्या उत्पादनाचे बाबतींत युरोपमधील
राष्ट्रांत रशियाचा दुसरा व जगांत तिसरा नंबर लागतो. युरोप-
मध्ये पहिला नंबर मिळविण्याचा रशियाचा प्रयत्न चालू आहे.

मुंबई बंदरांतून सोन्याची साप्ताहिक निर्गत

रुपये किंमत

ता. २१ नोव्हेंबर रोजी पुरा झालेली आठवडा.

४३,३६,०५९

ता. २१ सप्टेंबर १९३१ ते

२१ नोव्हेंबर १९३६ अखेर

२,८७,६७,३९,०८१

अनुक्रमणिका

५४	५४
१ विविध माहिती. ... ५६४	इटलीने अँबिसिनिया कसा जिंकला ?—मुंबईच्या दंग्यां-तील आरोपी
२ जाहीर माहिती व फेर-विचार आवश्यक आहे ५६५	६ पुणे औद्योगिक प्रदर्शन ५६९
३ सहकारी पतपेढ्यांचा कारभार ... ५६६	७ पुणे शहर न्युनिसिपालि-टीचे नवे कर्जे ... ५६९
४ हुंडणावळीच्या दरांतील उताराची जंत्री ... ५६६	८ हिंदी रेलवेज ... ५७०
५ स्फुट विचार ... ५६७	९ मानवी प्रयत्न आणि निसर्गाच्या योजना ... ५७०
ब्रिटिश तज्ज्ञ आले—मंड्री, हुंडणावळ व बाजारभाव—बाजारभावाचे आंकडे पहा-स्वदेशी सासर व जका-तीचे उत्पन्न—पूना सक्क्यु-लोटिंग लायबरी—ग्राम-सुधारणा मंडळ, सोलापूर—	१० सासरेची आघात व जकातीचे उत्पन्न ... ५७०
	११ सहकारी चळवळ ... ५७१
	१२ विमा कायद्यांत दुरुस्ती ५७२
	१३ निवडक बाजारभाव ५७३

अर्थ

बुधवार, ता. २५ नोव्हेंबर, १९३६

जाहीर माहिती व फेरविचार आवश्यक आहे.

सर ऑस्बोर्न स्मिथ ह्यांनी रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडियाच्या गव्हर्नरच्या जागेचा राजीनामा दिल्याने जनतेमध्ये साशंक कुतूहल उत्पन्न झाले असून त्याचे समाधान हिंदुस्थान सरकारने तात्काळ करावयास हवे होते. ह्यासंबंधाने लोकांत अनेक तर्क पसरले आहेत. हुंडणावळीचा दर जागतिक आर्थिक परिस्थिति लक्षांत घेता बदलणे जरूर आहे असे सर ऑस्बोर्न ह्यांचे मत होते, पण हिंदुस्थान सरकारचे फंडनवीस आणि मुख्य आर्थिक सहाय्यार, सर जेम्स ग्रिग, ह्यांस त्यांचे म्हणणे पटले नाही आणि ह्या मतभेदाच्या ओढाताणीत मध्यवर्ती बँकेच्या गव्हर्नरस आपली जागा सोडावी लागली असावी असा एक तर्क होता. दुसरी व मागाहून प्रसिद्ध झालेली कल्पना अशी आहे की, प्रस्तुत प्रकरणाचा संबंध हुंडणावळीच्या प्रश्नाशी मुळीच नाही आणि सरकार व हिंदी राष्ट्र ह्यांचे सांपत्तिक धोरण रिझर्व्ह बँकेच्या व्यवहाराच्या धोरणाशी ज्या बाबतीत घासते त्याविषयी वरील दोन अधिकाऱ्यांचा तीव्र मतभेद झाला असावा व सरकारने आपल्या खास सहाय्यारस उचलून धरले असावे. राष्ट्राचे सांपत्तिक व आर्थिक धोरणाचे प्रश्न इतके जिवाळ्याचे व नाजूक असतात की त्यांची चर्चा जाहीर रीतीने होणे अनिष्ट समजले जाते. असल्या चर्चेचा परिणाम राष्ट्राचा व्यापार व एकंदर आर्थिक परिस्थिति ह्यांवर प्रतिकूल होण्याची खात्रीलायक भीति असते. ह्या कारणाने, सर ऑस्बोर्न स्मिथ ह्यांच्याशी आपला मतभेद कोणत्या विषयासंबंधाने झाला हे फंडनवीसांनी सुलासेवार जाहीर रीतीने सांगणे असे म्हणणे कदाचित् अनुचित ठरेल. तथापि, ह्या प्रश्नास दुसरी आणि अधिक जोरकस बाजू आहे हे सरकारच्या लक्षांत यावयास पाहिजे होते.

रिझर्व्ह बँकेच्या व्यवहारांत आर्थिक नाहीत अशा विचारांची घालमेल होऊ नये ह्याविषयी स्वतः सरकारचा प्रथमपासूनच कटाक्ष होता; आणि ह्या दृष्टीने बँकेच्या गव्हर्नरावर विशिष्ट ध्येय व कार्य ह्यांची जबाबदारी टाकण्यांत आलेली आहे. तो अधिकारी भागीदारांचा म्हणजे अप्रत्यक्ष रीतीने हिंदी जनतेचा प्रतिनिधि आहे असे मानण्यांत येणे हे स्वाभाविक आहे. मध्यवर्ती बँकेचा व्यवहार आणि राज्यव्यवस्थेचे धोरण ह्यांचा मेळ सतत

बसलेला असला पाहिजे हे निर्विवाद असले तरी बँकेच्या गव्हर्नरस राजिनामा देण्याची पाळी यावी इतक्या थरास त्याचा व सरकारचा मतभेद जावा ही गोष्ट अनपेक्षित होती. हिंदी रिझर्व्ह बँक अजून प्रयोगावस्थेत आहे असे म्हटल्यास त्यांत खात्रीने अतिशयोक्ति होणार नाही. सर ऑस्बोर्न स्मिथ हे गृहस्थ आपल्या कामांत अत्यंत निष्णात अशी त्यांची ख्याति आणि रिझर्व्ह बँकेची गाडी चांगली मार्गास लावून देण्याची त्यांनी जबाबदारी उचललेली, अशा स्थितीत त्यांस मतभेदामुळे स्थानत्याग करावा लागला हे 'प्रथमग्रसे मक्षिकापातः' असेच झाले, ही कल्पना लोकांत पसरली तर ती स्वाभाविक समजली पाहिजे. ह्या कारणाने जनतेच्या मनांतला गैरसमज दूर करण्यासाठी सरकारने त्यांची खातरजमा करणे अगत्याचे होते. एका गव्हर्नराने राजिनामा दिला म्हणून दुसऱ्याची नेमणूक केली अशा क्षल्लक स्वरूपाची ही गोष्ट नव्हे. सर ऑस्बोर्न ह्यांचे मत चुकीचे व अग्राह्य नसेल असे नाही. त्याचप्रमाणे सर जेम्स ग्रिग ह्यांचा अभिप्राय निर्दोष असलाच पाहिजे असेहि म्हणता यावयाचे नाही. दोघांसहि आपापल्या जबाबदाऱ्या पार पाडल्या पाहिजेत. पण दोघेहि शेवटी हिंदी जनतेसच वास्तविक जबाबदार आहेत. तेव्हां, बँकेच्या गव्हर्नरांनी राजिनामा दिला ह्याविषयी सुलासा करण्याची जबाबदारी सरकारवर येते ती चुकत नाही. बँकेच्या प्रगतीच्या व स्वतः सरकारच्या दृष्टीनेहि सुलासा तात्काळ होणे अगत्याचे असता ह्या बाबतीत मुग्धता स्वीकारण्यांत आली आहे, ती सर्वस्वी असमर्थनीय आहे. इंग्लंडसारख्या देशांत ही गोष्ट शक्य झाली नसती. सर ऑस्बोर्न स्मिथ ह्यांनी कोणताच सुलासा करावयाचे नाकारले आहे, ते शिस्तीस धरून आहे. पण सर जेम्स ग्रिग ह्यांची गोष्ट निराळी असून लोकांमध्ये निरनिराळे तर्कवितर्क त्यांनी चालू घावे हे योग्य नाही.

हिंदी हुंडणावळीच्या वादाने ह्याच वेळी डोकेंवर काढले आहे, त्या बाबतीतहि सरकारची मुग्धता किंवा फंडनविसांची आग्रही वृत्ति चालावयाची नाही. हिंदी चलनव्यवस्थेविषयी चौकशी झाली, त्यास दहा वर्षे झाली आणि तिचा आधार असलेले सुवर्ण परिमाण सुटल्यास पांच वर्षे लोटली आहेत. "जगातील प्रमुख राष्ट्रांनी अजून आपापली चलने स्थिर केलेली नाहीत आणि आंतरराष्ट्रीय हुंडणावळीच्या दरांमध्ये निश्चितता उत्पन्न झालेली नाही, तेव्हां हिंदुस्थानाने हा प्रश्न उपस्थित करणे योग्य नव्हे" असे सरकारच्या बाजूने आजवर प्रतिपादण्यांत आले आहे. पण फ्रान्सने आपली हुंडणावळ ग्रेटब्रिटन व अमेरिका ह्यांच्या सहाय्याने आता जुटती करून घेतली असल्याने हिंदुस्थानानेहि आपल्या चलनव्यवस्थेचा फेरविचार करण्याची वेळ आली आहे, हे नाकारण्यांत अर्थ नाही. अनुकूल परिस्थिति निर्माण झाली म्हणजे हुंडणावळीचा दर निश्चित केला जाईल असे रिझर्व्ह बँकेच्या कायद्यांत म्हटले आहे. रुपया ब्रिटिश पौंडाला जोडला न जाता सोन्याच्या किंमतीवर त्याची किंमत ठरावी अशी हिल्टन यंग कमिशनची स्पष्ट शिफारस आहे. गेली पांच वर्षे अस्थिरपणाची असल्याने ब्रिटिश पौंड हेच रुपयाचे परिमाण धरून त्याच्या मानाने १८ पेन्सांच्या किंमतीस चिकटून रहाणे इष्ट होते असे क्षणभर मानले, तरीहि बदललेल्या सध्याच्या परिस्थितीत हिंदी चलन व हुंडणावळ ह्यांविषयी चौकशी व चर्चा होऊ नये असे सरकारने म्हटल्यास ते सयुक्तिक होणार नाही. हिंदी धंदे, शेती, व्यापार व जनतेची रहाणी ह्यांचा हुंडणावळीच्या दरांशी निकट संबंध असून प्रत्येक राष्ट्राने तो लक्षांत घेऊन आपली चलनव्यवस्था बदलली आहे. हिंदुस्थान सरकारने मात्र ह्या बाबतीत हालचाल मुट्याच करू नये हे आश्चर्यकारक आहे. जी गोष्ट आवश्यक आणि इष्ट म्हणून इतरत्र केली जाते तिचे आमचे येथे मात्र वावडे असावे ही गोष्ट पटण्यासारखी नाही. म्हणून चलन व हुंडणावळ ह्याबाबतीतल्या परिस्थितीचा फेरविचार व्हावा अशी जी मागणी जनतेकडून होत आहे तिचा स्वीकार सरकारने केला पाहिजे.

सहकारी पतपेढ्यांचा कारभार *

सहकारी चळवळीसंबंधी तात्त्विक व व्यावहारिक माहिती देणारी मराठी भाषेत बोटार मोजतां येण्याजोगीच पुस्तके आहेत. सहकारी क्षेत्रामधील काम करणाऱ्या माणसांस चळवळीचीं तत्त्वे व कार्यपद्धति नीट समजणे आवश्यक आहे व त्या दृष्टीने सहकारी वाङ्मयाचा फैलाव जेवढा होईल, तेवढा पाहिजेच आहे. सहकारी चळवळीशीं हितसंबंध निगडित झालेला शेतकरीवर्ग बऱ्हेशीं निरक्षर असला, तरी पतपेढ्यांच्या चालकांत साक्षर माणसें कांहीं कमी नाहींत. त्यांच्या कामांत सहाय्य करणाऱ्या व कार्याचे स्वरूप, उद्देश, इत्यादि समजावून सांगणाऱ्या पुस्तकांची उणीव आतां थोडी फार भरून येऊं लागली आहे. गेल्या वर्षी 'सहकारी' चळवळ ह्या नांवाचे श्री. ना. आ. केळकर ह्यांचे पुस्तक प्रसिद्ध झाले. श्री. ना. बा. केळकर ह्यांचे 'सहकारी पतपेढ्यांचा कारभार' हे पुस्तक नुकतेच बाहेर आले आहे. श्री. केळकर ह्यांस सहकारी चळवळीची पूर्ण माहिती असून कामाचा अनुभवहि दीर्घकालीन आहे. ह्या कारणाने त्यांचे पुस्तक इतरांस मार्गदर्शक होणार आहे.

लेखकाने आपल्या पुस्तकांत सहकारी पतपेढ्यांसंबंधी सर्व प्रकारची माहिती अत्यंत सोप्या भाषेत दिली आहे. पतपेढ्यांची स्थापना; त्याबाबतची पूर्वतयारी; सभासद, व्यवस्थापक, चेअरमन, सेक्रेटरी, इत्यादींचीं कर्तव्ये; जिंदगी व कमाल मर्यादा पत्रके; सभा; जागणिकी; कर्जफेड; गंगाजळी; इत्यादि महत्त्वाच्या विषयांचे विवेचन सुबोध व परिणामकारक भाषेत करण्यांत आले आहे. पतपेढ्यांची सध्याची परिस्थिति लक्षांत घेऊनच लेखकाने व्यावहारिक सूचना केलेल्या आहेत, हे ह्या पुस्तकाचे वैशिष्ट्य समजले पाहिजे. श्री. केळकर ह्यांच्यासारख्या निष्ठावंत सहकार्याचा अनुभव व कळकळ आणि व्यवहारज्ञान ह्यांचे वरील पुस्तकांत उत्कृष्ट प्रतिबिंब पडले आहे. सहकारी चळवळीच्या आधारेने शेतकरी आजच्या विकट स्थितीतूनहि वर डोकें काढू शकेल; तथापि त्याने आपली उन्नति स्वतःच्या प्रयत्नांच्या व आत्मविश्वासाच्या जोरावर करून घेऊन मार्गास लागले पाहिजे. ही उन्नति करून घेण्यासाठी (१) कर्ज हिशेबाने काढून ठराविक रकम दरवर्षी कर्जफेडीस लावलीच पाहिजे, (२) विनिहिशेबाने व्यवहार करतां कामा नये, (३) शक्य तेवढी काटकसर केली पाहिजे, (४) मेहनत व उद्योग करून मिळकत वाढवली पाहिजे, (५) जोडधंदे हातीं घेतले पाहिजेत, (६) वारंवार आत्मनिरीक्षण केले पाहिजे, इत्यादि उपाय लेखकाने सुचविले आहेत. श्री. केळकर ह्यांनी शेतकऱ्यांच्या परिस्थितीचे सूक्ष्म दृष्टीने अवलोकन करून दिलेला सद्दा पतपेढ्यांच्या सभासदांनी ध्यानांत बाळगून त्याप्रमाणे वागणूक ठेवल्यास सहकारी चळवळीच्या सुधारणेस व वाढीस सहाय्य होईल, ह्यांत संशय नाहीं. पुस्तकास, माजी सहकारी रजिस्ट्रार व हल्लीचे अहमदाबादचे फ्लेक्टर, श्री. वि. शि. भिडे, ह्यांनी अत्यंत उद्बोधक प्रस्तावना लिहिली आहे. "अशा पुस्तकाची एकादी तरी प्रत महाराष्ट्रातील प्रत्येक सोसायटीच्या दफतरांत ठेवली जाईल असा मला भरंवसा वाटतो," ह्या श्री. भिडे ह्यांच्या शिफारशीस आम्ही मनःपूर्वक पाठिंबा देतो.

*सहकारी पतपेढ्यांचा कारभार ले.:-श्री. ना. बा. केळकर, बी. ए. पृ. संख्या १०७. किंमत ८ आणे.

हुंडणावळीच्या दरांतील उताराची जंत्री.

राष्ट्रीय चलनांचे सुवर्ण-परिमाण कसे कमी झाले ? गेल्या पांच वर्षांत जगातील प्रमुख राष्ट्रांनी आपल्या चलनांचे सुवर्ण-परिमाण कमी करून हुंडणावळीचे दर कसे उतरवले आहेत ह्याचा त्रोटक इतिहास खालच्या जंत्रीत दिला आहे:-

काळ	देश	चलन विषयक धोरण	सुवर्ण परिमाण (हुंडणावळ) किती टक्के कमी झाली
सप्टें. १९३१	ग्रेट ब्रिटन	सुवर्ण परिमाण सोडून दिले	३९ टक्के कमी
"	पोर्तुगाल	"	४० "
"	स्विडन	"	४४ "
"	नॉर्वे	"	४५ "
"	डेन्मार्क	"	५१ "
ऑक्टो. १९३१	फिन्लँड	"	४९ "
"	जपान	"	६६ "
"	ऑस्ट्रिया	पूर्वीच्या हुंडणावळीचा दर सोडून दिला	"
"	हंगेरी	"	"
एप्रिल १९३२	ग्रीस	सुवर्ण परिमाण सोडले	५७ "
जून १९३२	युगोस्लाव्हिया	"	२३ "
एप्रिल १९३३	अमेरिका	"	४१ "
जून १९३३	एस्टलँड	"	५७ "
फेब्रु. १९३४	त्सेकोस्लाव्हेकिया	सुवर्ण परिमाण कमी केले	१७ "
मार्च १९३४	इटली	युद्धाच्या तयारी- मध्ये अंतर्गत परिमाण उतरले	...
"	१९३५ बेल्जम	सुवर्ण परिमाण कमी केले	२८ "
मे १९३५	डॅन्मार्क	"	४२ "
सप्टें. १९३६	फ्रान्स	"	२५-३४ "
"	स्वित्सर्लँड	सुवर्ण परिमाण सोडले	३० " "
"	हॉलँड	"	अनिश्चित
"	लेटलँड	चलन ब्रिटिश पौंडास जोडले	...
ऑक्टो. १९३६	इटली	सुवर्ण परिमाण कमी केले	४१ "
"	"	त्सेकोस्लाव्हेकिया डुसऱ्यांदा सुवर्ण-परिमाण उतरले	१६ "

कलचर मोत्ये कशी तयार होतात ?

कलचर मोत्ये कशी तयार करतात हे दाखविणारे एक लहानसे प्रदर्शन जपानमधील एका कारखानदारकडून लॉर्ड रे इंडस्ट्रियल म्युझियम, पुणे, या संस्थेस मिळाले आहे.

हिंदी रेल्वेच्या चौकशीसाठी विलायततून तज्ञ आले

हिंदी रेल्वेची सांपत्तिक स्थिति सुधारण्याचे उपाय सुचवण्याकरतां नेमलेले ब्रिटिश तज्ञ, सर राल्फ वेजवुड, हे विलायततून हिंदुस्थानांत नियोजित चौकशीच्या कामासाठी आले आहेत.

पुणे जिल्हा को. लँड मॉर्गेंज बँक, लि.

वरील बँकेच्या मॅनेजरच्या जागी गेल्या महिन्यापासून श्री. रा. व. वसगडेकर ह्यांची नेमणूक झाली आहे.

स्फुट विचार

ब्रिटिश तज्ज्ञ आले

हिंदी रेल्वेबोर्डाच्या अनुभवी तज्ज्ञांचे हातून ते काम होण्यासारखे नाही, म्हणून रेल्वेची सांपत्तिक स्थिति सुधारण्याचे उपाय सुचवण्यासाठी सर राल्फ वेजवुड हे ब्रिटिश तज्ज्ञ नेमले होते. ते आतां हिंदुस्थानांत आले असून आपल्या कार्यक्रमास प्रारंभ करणार आहेत. बोर्डाचे तज्ज्ञांस हिंदुस्थानांतील व विलायती रेल्वेची माहिती असते म्हणून भारी पगारावर नेमण्यांत येतें. त्यांस हिंदी रेल्वे सुधारण्याचे मार्ग शोधून काढणें झेपावयाचें नाही, असें सरकारास वाटून बाहेरचे तज्ज्ञ ह्या कामाकरितां बोलवावे लागवे हें कांहीं फारसें भूषणावह नाही. रेल्वेजचें उत्पन्न कसें वाढेल आणि त्यांची व मोटारींची स्पर्धा ह्या मिळकतीस कशी बाधक होणार नाही, ह्याचा सर राल्फ व त्यांचे सहकारी विचार करणार असून व्यापारी आणि कारखानदार ह्यांचे अभिप्राय गोळा करणार आहेत. व्यावहारिक शिक्षणाचे दोन तज्ज्ञांहि ह्या देशांत येऊन दाखल झाले आहेत. “आम्हांस इंग्लंडमधल्या शिक्षण-पद्धतीची माहिती आहे, पण हिंदुस्थानच्या परिस्थितीचें कांहींच ज्ञान नाही” असे सरळ उद्गार ह्या दोन तज्ज्ञांपैकी मि. अँबट ह्यांनीं आगवोटीवरून उतरतांच काढले आहेत. त्यांनीं सप्टे क्मिटीचा रिपोर्ट वाचलेला नाही किंवा हिंदुस्थानच्या काय गरजा आहेत ह्याचें त्यांस अंधुकहि ज्ञान नाही. हिंदुस्थान हा कृषिप्रधान देश असल्यानें शेती शिक्षणाची चांगली व्यवस्था करणें जरूर आहे अशी त्यांची आजची कल्पना आहे. चार-पांच महिने देशभर फिरून ते माहिती गोळा करतील आणि आपलें मत बनवतील. चौकशी कोणत्या मुद्यांविषयी करावयाची हेंहि अजून ठरावयाचें आहे. ह्या सर्व परिस्थितींत हे विलायती तज्ज्ञ काय करणार आणि त्यांस देण्यांत येणारा त्रास व त्यांचेसाठी होणारा खर्च फलदायी कसा होणार ह्याची लोकांस शंका आल्यास ती वावगी होणार नाही. हिंदी शिक्षणतज्ज्ञांस विलायतेंत पाठविलें असतें आणि त्यांचा सल्ला सरकारनें घेतला असतां तर भागलें नसतें काय ?

मंदी, हुंडणावळ व बाजारभाव

फ्रान्स, ग्रेटब्रिटन व अमेरिका ह्या राष्ट्रांच्या पावलावर पाऊल टाकून हिंदुस्थाननें आपला हुंडणावळीचा दर जागतिक आर्थिक परिस्थितीशी जुळता करून घेतला पाहिजे अशी हिंदी व्यापारी संघांनीं सरकारकडे मागणी केली आहे. दर रुपयास १८ पेन्स हा दर इतकी वर्षे स्थिर राहिला आहे त्याच्याशीं खेळण्याच्या “माकडचेष्टा” आपण करणार नाही असें सर जेम्स ग्रिग यांनीं सदरहु मागणीचे बाबतींत लेजिस्लेटिव्ह असेंब्लींत ठासून सांगितलें आहे आणि हिंदी हुंडणावळीचा प्रश्न तूर्त विचार करण्यासारखाहि नाही असें मत त्यांनीं प्रदर्शित केलें आहे. वास्तविक पहातां, १८ पेन्सांची हुंडणावळ हिंदुस्थानच्या सद्यःस्थितींत योग्य आहे कीं काय आणि ह्या देशांतली आर्थिक मंदी दूर होण्यास तिचा दर कमी केला पाहिजे कीं काय हें चौकशी करून ठरविणें हें तज्ज्ञांचें काम आहे. त्या संबंधांत ठाम मत ठोकून देण्याची जबाबदारी हिंदी फंडनवीसांनीं आपल्या शिरावर घेणें हें घाष्ट्यांचें आहे. इंग्लंड, अमेरिका, जपान इत्यादि देशांतले बाजारभाव सारखे चढत आहेत आणि हिंदुस्थानांतले

स्थिर आहेत. हें हुंडणावळ १८ पेन्स ह्या दरानें अचल राहून होत आहे. ह्यावरून हिंदी हुंडणावळीचा दर उतरल्यावांचून आमच्या देशांतले बाजारभाव बाहेरच्या बाजारभावांबरोबर क्रमाक्रमानें चढणार नाहीत असें अनुमान महज निघतें. ह्या प्रकारच्या विचारसरणीचा अवलंब करून दहा वर्षांमागे हिल्टन यंग कमिशननें १८ पेन्सांच्या दराची शिफारस केली होती हें लक्षांत घेणें आवश्यक आहे. त्यासारखीच परिस्थिति पुन्हां निर्माण झालेली असतां आणि इतर राष्ट्रांनीं आपले हुंडणावळीचे दर उतरवून बाजारभाव चढवले आहेत आणि ह्या मार्गानें आर्थिक मंदी दूर करण्याची खटपट यशस्वीपणानें चालवली आहे, अशा प्रसंगीं हिंदुस्थाननें हात जोडून स्वस्थ बसणें आणि शेतकऱ्यांची व एकंदर जनतेची कमाई वाढवण्याचा प्रयत्न न करणें असमर्थनीय आहे.

बाजारभावांचे आकडे पहा

दुसऱ्या देशांनीं हुंडणावळीचे दर अस्थिर होऊं दिले व कमी केले ह्यामुळे त्यांतले बाजारभाव चढले आणि हिंदुस्थान सरकारनें १८ पेन्सांची हुंडणावळ स्थिर ठेवली व येथील बाजारभाव उतरलेले तसेच राहू दिले, ह्याचें प्रतिबिंब खालील आकड्यांत उतरलेलें स्पष्ट दिसून येईल. १९२९ सालीं म्हणजे प्रचलित मंदीचे पूर्वी सर्व देशांतले सरासरीचे घाटक बाजारभाव १०० होते असें समजल्यास त्यांत गेल्या सात वर्षांत काय बदल झाला आहे हें त्यांवरून समजेल. इंग्लंड व अमेरिका ह्या देशांतले भाव चढले आहेत आणि हिंदुस्थानचे गेल्या पांच वर्षांत मुळीच बदलले नाहीत. ह्या परिस्थितीपासून बोध घेऊन फ्रान्सनें अलीकडे आपली हुंडणावळ उतरवली आहे, हें प्रसिद्धच आहे.

बाजारभाव

१९२९ = १००

	हिंदुस्थान	इंग्लंड	अमेरिका	जपान	फ्रान्स
१९२९	१००	१००	१००	१००	१००
१९३०	८२	८४	९०	८२	८८
१९३१	६८	७०	७६	६९	८०
१९३२	६४	६७	६८	७३	६८
१९३३	६१	६८	६९	८१	६३
१९३४	६३	७१	७८	८०	६०
१९३५	६४	७४	८३	८४	५४
१९३६ (ऑगस्ट)	६३	७८	८५	९१	६४

स्वदेशी साखर व जकातीचें उत्पन्न

“भाकर खाईन व ती तशीच शिल्लक ठेविन” ह्या दोन परस्पर-विरोधी गोष्टी एकत्र घडणें शक्य नाही, अशा अर्थाची एक इंग्रजी म्हण आहे. परदेशी साखरेवर हिंदुस्थानांत गेली सहा वर्षे संरक्षक जकात घेण्यास येते, तिच्या योगानें सरकारचें ह्या आयात मालावरील कस्टमचें उत्पन्न नाहीसे झालें आहे अशी तक्रार अलीकडे करण्यांत येत आहे, तिचा विचार करतां वरील म्हणीची आठवण झाल्यावांचून रहात नाही. संरक्षक जकातीचा उद्देश सरकारचें कस्टमचें उत्पन्न वाढवणें किंवा टिकवणें हा कधीच नसतो. परदेशी माल आयात होण्याचें कमी कमी होऊन ती थांबावी आणि बहिरेरून येणाऱ्या मालाची जागा देशांत उत्पन्न झालेल्या

मालानें ध्यावी हाच संरक्षक जकार्तीचा निश्चित हेतु असतो. ह्या वृष्टीनें पहातां, हिंदुस्थानांतील स्वदेशी साखरेची पैदास वाढल्यामुळे परदेशी साखरेची आयात बसली आणि सरकारचें तिच्यावरील जकार्तीचें उत्पन्न घटलें ह्या टीकेंत कांहींच स्वारस्य नाही. ही उत्पन्नाची वूढ हें संरक्षक जकार्तीचें धोरण यशस्वी झाल्याचें निदर्शक असून तें अभिनंदनीय आहे, असेंच उलट म्हटलें पाहिजे. साखरेवरील जकार्तीचें उत्पन्न १९३०-३१ सालीं सुमारे १०३ कोटी रुपये होतें, तें १९३४-३५ मध्ये ३ कोटी, ८१ लाख झालें व १९३५-३६ सालीं ३ कोटी, २४ लक्षांवर उतरलें. चालू वर्षीं ह्या उत्पन्नांत आणखीहि घट होण्याचा रंग दिसत आहे. ह्या प्रकारची वस्तुस्थिति ही स्वाभाविक व इष्ट असा परिणाम होय. देशी साखरेस पंधरा वर्षे मुदतीचें जकार्तीद्वारा संरक्षण देण्यांत आलें असून १९३८ सालाच्या पुढें, हिंदी साखरेच्या धंद्याची प्रगति लक्षांत घेतां, तें कमी-ज्यास्त करणें आवश्यक आहे कीं काय, ह्याची चौकशी पूर्व-संकल्पास अनुसरून टारिफ बोर्डाकडून आतां व्हावयाची आहे. त्यावेळीं या संबंध प्रश्नाची छाननी होऊन किती संरक्षण चालू ठेवणें आवश्यक आहे, ह्याचा निर्णय होईल. तेव्हां, संरक्षक धोरणामुळे सरकारचें उत्पन्न तुटलें अशी चाललेली हाकाटी गैरसमज उत्पन्न करणारी आहे ह्यांत शंका नाही. एकीकडे आयात जकार्तीच्या उत्पन्नांत घट झाली असतां दुसरीकडे देशी साखरेच्या पैदाशीवर घेण्यांत येणाऱ्या पट्टीचें उत्पन्न सरकारास गेल्या वर्षी १ कोटी, ५९ लक्ष रुपये झालें हें विसरतां कामा नये. एका बाजूनें होणारी उत्पन्नांतली घट दुसऱ्या बाजूनें सरकार भरून काढीत आहेच. देशी धंद्यांस न्य.य्य व अपरिहार्य असेल तेव्हेच संरक्षण मिळानें असें प्रतिपादन करणें सरळ व योग्य आहे. परंतु संरक्षणाच्या मूळ धोरणासच फाटे फोडूं पहाणें म्हणजे स्वदेशी धंद्याच्या प्रगतीच्या मार्गांत विघ्न उत्पन्न करणें होय.

पूना सक्थुलेटिंग लायब्ररी

आपल्या आवडीचीं सर्व पुस्तकें व मासिकें विकत घेणें फारच थोड्या लोकांस शक्य असतें. ह्या कारणानें, कित्येकांस वाचनाची आवड असूनहि आपली तृष्णा अतृप्त ठेवणें भाग पडतें. सार्वजनिक ग्रंथालयांमध्ये पुस्तकें वाचावयास मिळतात; परंतु त्यांतील मासिकांची निवड प्रत्येकाच्या आवडीस अनुरूप असण्याचा संभव कमी असतो. तसेंच, तेथील तार्जी मासिकें घरीं नेण्यास मिळत नाहीत. र.त.च्या घरीं फुरसतीच्या वेळांत विविध प्रकारचीं पुस्तकें व मासिकें अल्प मोबदल्यांत देणाऱ्या संस्थेची आवश्यकता होती. ती वाण श्री. डी. पी. आठल्ये ह्यांच्या पूना सक्थुलेटिंग लायब्ररीनें भरून काढली आहे. दर महिन्यामध्ये वेगवेगळीं दहा मासिकें वाचनासाठीं घरवसल्या मिळवावयास लायब्ररीची मासिक एक रुपया वर्गणी दिली म्हणजे पुरें आहे. लायब्ररीची (१) पुस्तकांची व (२) मासिकांची अशीं दोन खाती आहेत व त्याबाबत योग्य ते नियम करण्यांत आलेले आहेत. कोणत्याहि व्यक्तीस व संस्थेस लायब्ररीचे वर्गणीदार होतां येते. मराठी, इंग्रजी, हिंदी, गुजराती, बंगाली, फ्रेंच व जर्मन, इतक्या भाषांतील मासिकें वाचकांस मिळूं शकतात. अत्यंत अल्प वर्गणीत जगांतील सर्वोत्कृष्ट नियतकालिकांचा आस्वाद घेऊं देणाऱ्या व वाचनीय पुस्तकें पुरविणाऱ्या ह्या लायब्ररीनें लोकांची उत्कृष्ट सोय केलेली आहे, तिचा त्यांनीं अवश्य

फायदा घ्यावा. लायब्ररीची कोल्हापूर व रत्नागिरी येथे लवकरच शाखा उघडणार आहेत. वाचनप्रेमी लोकांनीं श्री. आठल्ये ह्यांच्या ह्या उपक्रमास पाठिंबा द्यावा अशी आमची शिफारस आहे.

ग्रामसुधारणा मंडळ, सोलापूर

वरील संस्थेचा १९३५-३६ चा विस्तृत अहवाल आमचेकडे आला आहे. अहवालाचे वर्षातील सर्वांत महत्त्वाची बाब म्हणजे मुळेगांवानें सर फ्रेडरिक साइक्स ग्रामसुधारणा ढाल मिळविली ही होय. हिंदुस्थान सरकारच्या ग्रॅटपैकी सरकारनें वरील मंडळास १४,१०० रु. दिले. व आणखीहि रकमा कलेक्टराकडून वेळोवेळ मिळाल्या. शेतकीसुधारणा, ग्रामपंचायती, आरोग्य व रस्ते ह्यासंबंधी सुधारणा, सुधारलेल्या शेतीच्या पद्धतीसंबंधी प्रचार, प्रसूतिगृहे, खेडेगांवीं दुग्धम धंदे, इत्यादि बाबतींत ग्रामसुधारणामंडळानें केलेल्या कार्याची माहिती अहवालांत देण्यांत आली आहे. मंडळाच्या सभासदांची संख्या २१६ ची ३४१ झाली, ही गोष्ट उत्तेजनकारक समजली पाहिजे. सोलापूर जिल्ह्याचे कलेक्टर मि. सी. एन. मिलार्ड हे मंडळाचे अध्यक्ष व खा. व. अब्दुल रतीफ हे उपाध्यक्ष व रा. व. एन. सी. लिमये व श्री. रं. गो. गंधे हे ऑनररी सेक्रेटरी होते.

इटलीनें अँबिसिनिया कसा जिंकला?

इटलीचे अँबिसिनियामधील युद्धांतील सेनानायक मार्शल डी बोनो आणि मार्शल बॅडोग्लिओ ह्या दोघांनीं अँबिसिनियाच्या युद्धासंबंधी पुस्तकें लिहिलीं असून त्यांस सीनॉर मुसलोनीची प्रस्तावना जोडली आहे. ह्या पुस्तकांतील वृत्तांतारूपाने इटलीच्या कावेनाजपणावर चांगलाच प्रकाश पडतो. १९३२ सालापासूनच मार्शल डी बोनोनें अँबिसिनिया जिंकण्याच्या पूर्वतयारीस सुरुवात केली होती. इरिट्रियांत लष्करी रस्ते व इस्पितळें बांधून आणि पाण्याची व्यवस्था करून इटली निमित्ताची वाट पहात बसला होता. पण ह्या तयारीचा त्यानें मागमूसहि कोणास लागूं दिलेला नव्हता. अँबिसिनियामधील दोन लक्ष लोकांस लांचलुचपतीच्या सहाय्यानें डी बोनोनें वश करून घेतलें होतें. ही सर्व माहिती आतां अधिकृत रीत्या प्रसिद्ध झाली आहे. “इटलीस नाइलाजानें स्वसंरक्षणार्थ लढाईचे भानगडींत पडावें लागत आहे” ह्या अर्थाच्या इटलीच्या नक्ताश्रुयुक्त विधानांचा पोकळपणा आतां चांगलाच उघडकीस आला आहे.

मुंबईच्या दंग्यांतील आरोपी

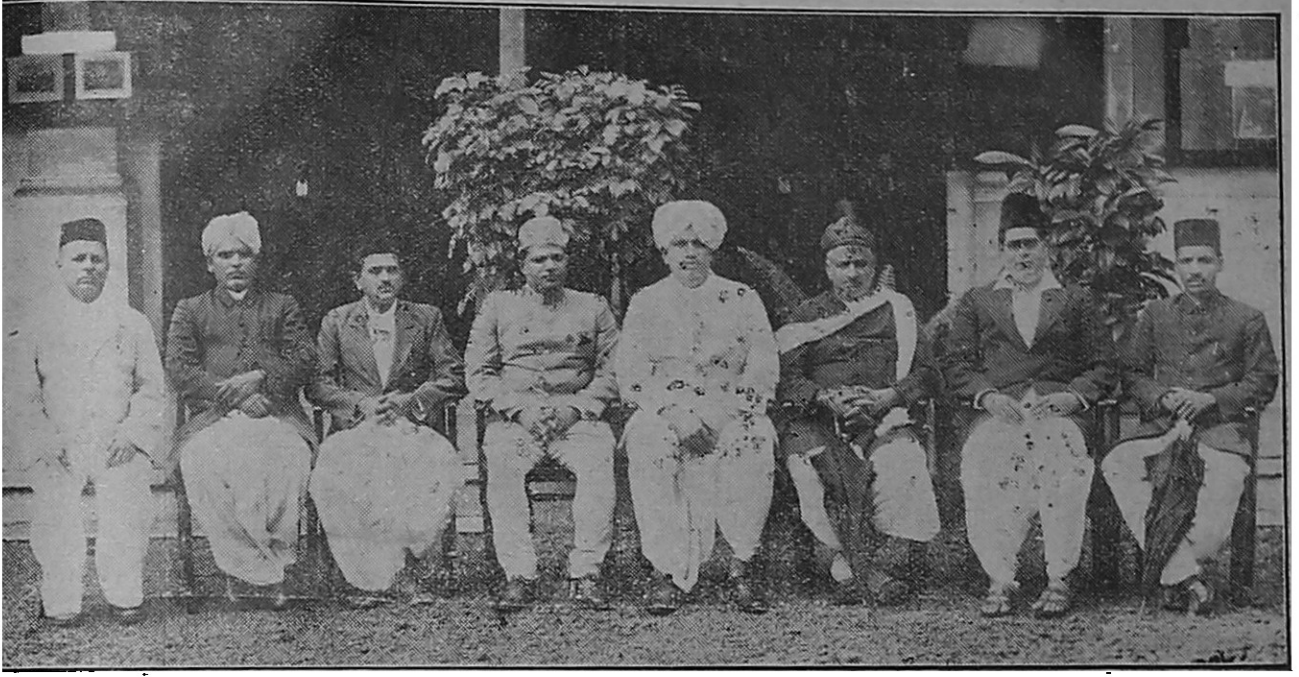
मुंबई शहरांतील दंग्यास सुरुवात झाल्यापासून ता. १८ नोव्हेंबर अखेर त्यांत भाग घेण्याबद्दल १,६४२ लोकांस अटक करण्यांत आली. ह्यापैकी, ८४० लोकांवर मारामारीचा आरोप आहे, १९७ आसामीस खुनाच्या आरोपापासून आपला बचाव करावा लागेल, कफ्यू ऑर्डर मोडल्याबद्दल ७५ जणांस व काठ्या व सुरे बाळगल्याबद्दल १३० इसमांस जाव द्यावा लागेल. १३९ लोकांवर संशयास्पद रीतीनें भटकल्याबद्दल आरोप ठेवण्यांत येईल. सुमारे २५० लोकांवर शाबीत होण्याजोगा आरोप ठेवतां येत नसल्यानें त्यांस सोडून देण्यांत आलें आहे.

अखिल हिंदुस्थानांत पहिल्या प्रतीचें सरकारमान्य

झारापकर टेलरिंग कॉलेज

माहितीपत्रक मागवा] आप्पा बळवंत चौक, पुणे २

लॉर्ड रे इंडस्ट्रियल म्यूझियम, पुणे

डावीकडून उजवीकडे:—(१) भा. वि. घारपुरे, [क्यूरेटर]. (२) प्रो. शं. रा. कानिटकर, [चेअरमन, म्युनिसिपल स्कुलबोर्ड].
 (३) मो. रा. दमदरे, [उपाध्यक्ष, पुणे शहर म्युनिसिपालिटी]. (४) सरदार जगन्नाथ महाराज पंडित.
 (५) के. आ. भगन, [अध्यक्ष, पुणे शहर म्युनिसिपालिटी]. (६) न. चिं. केळकर.
 (७) वि. आ. गडकरी. (८) ना. रु. सांजले, [चेअरमन, स्टँडिंग कमिटी].

या संस्थेच्या वरील विश्वस्तमंडळाने पुणे येथे १९३७ साली फेब्रुवारी-मार्च महिन्यांत औद्योगिक प्रदर्शन भरविण्याचे योजिले आहे.

पुणे औद्योगिक प्रदर्शन, १९३७

आकर्षक बक्षिसांची योजना

लॉर्ड रे इंडस्ट्रियल म्यूझियम, पुणे, या संस्थेच्या विद्यमाने पुणे येथे सन १९३७ साली फेब्रुवारी-मार्च महिन्यांत मागे सन १९३३ व १९३५ साली झालेल्या प्रदर्शनांच्या पद्धतीच्या अनुरोधाने औद्योगिक आंतर-प्रांतीय स्वरूपाचे एक मोठे प्रदर्शन भरविण्याचे म्यूझियमच्या ट्रस्टींनी योजिले आहे पुणे शहरच्या उद्योगधंद्यांस प्राधान्य देणे व त्यांच्या उन्नतीसाठी झटणे हे म्यूझियमचे व्रीदवाक्य व आद्य कर्तव्य आहे आणि या प्रदर्शनाच्या द्वारे पुणे शहरातील सर्व प्रकारच्या लहानमोठ्या उद्योगांस पुढे येण्यास अवसर मिळेल. यंदा या प्रदर्शनास जोडून छपाईच्या धंद्याचे संकलीत व सर्वांगपूर्ण असे प्रदर्शन भरविण्याचे येथील प्रेस-ओनर्स असोसिएशनने योजिले आहे. असे असिल भारतीय स्वरूपाचे छापखान्याच्या धंद्याचे व कलेचे प्रदर्शन हिंदुस्थानांत म्हणण्यासारखे झालेले ऐकण्यांत नाही. या प्रदर्शनास जोडून असिल भारतीय छापखानेवाल्यांची परिषदही भरविण्याची योजना आखण्यांत आली आहे. ही परिषद व हे प्रदर्शन हे या वर्षीच्या प्रदर्शनाचे एक वैशिष्ट्यच होणार आहे. प्रदर्शनाची मुदत ता. ७ फेब्रुवारी ते ता. १४ मार्च १९३७ अशी मुक्रर करण्यांत आली आहे. श्रीमंत राजे बाळासाहेब पंत प्रतिनिधी, संस्थान औंध, यांच्या आश्रयाने रु. २,२५० ची मोठी आकर्षक व प्रोत्साहनपर बक्षिसे जाहीर झाली आहेत.

प्रदर्शनांत येणाऱ्या नवीन वस्तूंस रु. २५ चे एक अशी १२ बक्षिसे ट्रस्टींनी द्यावयाचे ठरविले आहे. या बक्षिसाचे चाबतीत पुढील धोरण स्वीकारण्यांत येणार आहे. परदेशांतून

येणारी खेळणी, हत्यारे इत्यादि कित्येक वस्तू या देशांत सपतात आणि ज्या अद्यापि येथे होऊं लागल्या नाहीत, परंतु होणे शक्य आहे अशा वस्तू संग्रहालयांत नमुन्यासाठी लवकरच आणून ठेवण्यांत येणार आहेत. या वस्तूंचे नमुन्यावरहुकूम नमुने यशस्वी रीतीने तयार करणारांस रु. २५/- चे एक अशी १२ बक्षिसे देण्यांत येणार आहेत. या योजनेचा हेतू असा की, त्यायोगे नवीन उत्पादनास प्रोत्साहन मिळावे व वरील योजनेत जे तत्त्व आहे, त्याकडे लोकांचे अधिकाधिक लक्ष लागावे. यासंबंधी अधिक माहिती म्यूझियम कचेरीतून मिळेल. ज्यांना एखादी वस्तू करावयाची असेल त्यांस नमुना डिपॉझिट ठेवून मिळेल. याशिवाय सेल्युलॉइडच्या बाहुलीसाठी रु. २५० चे एक, भाकरी करवयाच्या यंत्रासाठी रु. १,००० चे एक व औंध संस्थानांतील कच्च्या द्रव्याचे पक्क्या द्रव्यांत यशस्वी रीतीने रूपांतर करणारांस रु. १,००० चे एक अशी एकूण तीन, मोठाली बक्षिसे श्रीमंत राजे बाळासाहेब पंत प्रतिनिधी, संस्थान औंध, यांनी देऊं केली आहेत. या बक्षिसांची संपूर्ण योजना "स्वदेशी टायरेक्टरी" या म्यूझियम संस्थेने प्रसिद्ध केलेल्या पुस्तकांत दिलेली आहे.

पुणे शहर म्युनिसिपालिटीचे नवे कर्ज

महई ते रविवार पठेतील गोविंद हलवाई चौक ह्या नव्या रस्त्याच्या खर्चाप्रीत्यर्थ पुणे शहर म्युनिसिपालिटीने मुंबई सरकारच्या मंजूरीने कर्ज काढण्याचे ठरविले आहे. कर्जाची रकम १३ लक्ष रुपये व व्याजाचा दर ४ टक्के असून परतफेडीची मुदत ५ वर्षे आहे. प्रत्येक शंभर रुपयांच्या रोख्यासाठी आपण किती रकम देण्यास तयार आहो, ह्यासंबंधी टेंडरांचे अर्ज पैसा गुंतविणार्यांनी म्युनिसिपालिटीकडे ५ डिसेंबर १९३६ च्या आठ पाठवावयाचे आहेत. अर्जाबरोबर शेकडा १० इतकी रकम पाठविली पाहिजे.

हिंदी रेल्वेज

दिल्ली येथे भरलेल्या रेलवे अधिकाऱ्यांच्या परिषदेत लॉर्ड लिन्लिथगो ह्यांनी प्रास्ताविक भाषण केले, त्यांतले मुख्य मुद्दे खाली दिले आहेत:—

१. हिंदी रेल्वेजच्या ८० वर्षांच्या आयुष्यांतला पहिला निम्मा भाग तोट्याचा होता. परंतु पैशांच्या स्वरूपांतलें हें नुकसान रेल्वेजमुळे दृष्टगणवळणाची सोय, व्यापारवृद्धि व दुष्काळ-निवारणास सहाय ह्यांनी भरून निघालें.

२. चालू शतकाच्या पहिल्या तीस वर्षांत हिंदी रेल्वेज फायद्यांत चालल्या आणि त्यांनी सरकारी उत्पन्नांत सालोसाल भर टाकली.

३. गेल्या सहा वर्षांत मात्र रेल्वेजना सांपत्तिक संकटांनी घासलें आहे, पण जगभर पसरलेल्या आर्थिक मंदीचाच हा परिणाम आहे.

४. रेल्वेजच्या कारभारांत पुष्कळ काटकसर करण्यांत आली असली तरी आणखी बचत होण्याच्या प्रयत्नांत खंड पडूं देतां कामा नये.

५. उतारूंची, विशेषतः तिसऱ्या वर्गाच्या डब्यांचा उपयोग करणारांची, विशेष सोय रेल्वेजनीं पाहिली पाहिजे. मोटारीनें प्रवास करण्यापेक्षा रेल्वेनें जाणें त्यांस ज्यास्त सोयीचें व सुखकर वाटलें पाहिजे.

६. सर राफ वेजवुड आणि त्यांचे सहकारी हिंदी रेल्वेज-संबंधानें चौकशी करण्यासाठी आले आहेत, त्यांस सर्व प्रकारची माहिती पुरवली जाईल आणि त्यांचा उपयुक्त सल्ला आपणांस मिळेल अशी आशा आहे.

सर झाफरुल्लाखान ह्यांचें भाषण

रेल्वेजचे मंत्री, सर झाफरुल्लाखान, ह्यांस परिषदेत उपस्थित होतां आलें नाहीं; पण त्यांचें लिहिलें भाषण वाचून दाखविण्यांत आलें त्यांत खाली दिलेले मुद्दे होते:—

१. अलीकडे रेल्वे उत्पन्नांत सुधारणा झाली आहे, पण उतारूंच्या वाढत्या वहातुकीनें त्यांत कांहींच भर टाकलेली नाहीं.

२. रेल्वेजचे नोकर उतारूंनीं नीट वागत नाहींत व त्यांच्या सोयीकडे पहात नाहींत अशा तक्रारी सरकारकडे आल्या असून त्यांबाबत सुधारणा होण्यास पुष्कळ जागा आहे.

३. तिसऱ्या वर्गाच्या उतारूंच्या सोयीसाठी विश्रांतिगृहे, तिक्किट त्वरित मिळण्याची तरतूद, इत्यादि बाबींत चांगली व्यवस्था होणें अगत्याचें आहे.

४. आगगाड्यांची वेळापत्रके लोकांच्या सोयीच्या दृष्टीनें बसवण्याचीहि आवश्यकता आहे.

५. असल्या सुधारणा झाल्यास उतारूंकडून होणारें उत्पन्न वाढल्यावांचून रहाणार नाहीं.

६. मालाच्या वहातुकीचें उत्पन्न यंदा थोडें वाढलें असलें तरी त्या मानानें सर्वांतहि वाढ झाली आहे, हें लक्षांत ठेवलें पाहिजे.

७. काटकसर व उत्पन्न वाढवण्याचे प्रयत्न ही सतत चालू ठेवणें अगत्याचें आहे.

मानवी प्रयत्न आणि निसर्गाच्या योजना

निसर्गावर जय मिळवून त्याच्या शक्तीचा उपयोग आपल्या इच्छेप्रमाणें करून घेणें ह्यांत मनुष्याच्या बुद्धीचा प्रभाव दिसून येतो. पण निसर्गाची शक्ति अफाट असल्यानें ती अनपेक्षित रीतीनें चालू लागली तर मात्र माणसाचा त्यापुढें टिकाव लागत नाहीं. लोकसंख्येच्या वाढीचें नियंत्रण करण्याचे मानवी यत्न फलरूप होण्यास काळ लागतो, पण निसर्गास तें कार्य चुटकीसरशी करतां येतें. निसर्गाचे उपाय कडक व जालीम असून मनुष्यास त्रास देणारे असतात, पण कित्येक वेळां ते उपयुक्तहि ठरतात. मंदीमुळे उतरलेले बाजारभाव अवर्षणानें चढले ही गोष्ट अर्थातच अनिष्ट आहे. शेतकऱ्यांचें उत्पादन योग्य प्रमाणांत राहून भाव चढले तरच त्यांचा फायदा आहे. पीक आलें नाहीं व महागाई झाली तर चढलेल्या भावांनी त्यांचें कांहींच हित होणें शक्य नाहीं. म्हणून मंदीच्या निवारणाचा दुष्काळ हा उपाय नव्हे. सार्थींनीं मृत्युसंख्या वाढून बेकारीस आळा बसणें हें जसें अनिष्ट आहे, तसेंच दुष्काळाचेंहि आहे.

अलीकडे द्विदल धान्यांची-विशेषतः गव्हाची-जागतिक पैदास पुष्कळ वाढून त्यांचे बाजारभाव विलक्षण उतरले आहेत ही गोष्ट सर्वश्रुत आहे. गव्हाची लागवड मर्यादित करून त्या धान्याच्या पुरवठ्याचें नियंत्रण करण्याचे प्रयत्न कित्येक राष्ट्रांनीं केले असतां त्यांस यश आलें नाहीं. पण निसर्गाच्या कारवाईमुळे गव्हाचे भाव चढण्यास सहाय झालें आहे. १९३४ सालच्या अवर्षणामुळे गव्हाचें उत्पादन कमी झालें व निर्गत व्हावयाच्या गव्हाचा साठा ६० कोटी बुशेलवरून ३० कोटी बुशेलवर आला. गेल्या सालचीहि नैसर्गिक परिस्थिति अमेरिका व कॅनडा ह्या प्रमुख उत्पादक देशांत प्रतिकूल होती व त्या कारणानें गव्हाचें पीक मर्यादित झालें. ह्याचा परिणाम गव्हाचा भाव इंग्लंडमध्ये चढण्यांत झाला आहे व कृत्रिम महर्षतेचा यत्न यशस्वी झाला नाहीं तेथें नैसर्गिक परिस्थितीनें इच्छित कार्य घडवून आणलें आहे असें म्हणावयाचें! निसर्गाचें सहाय माणसांस हवें खरें, पण त्याचा असला प्रकार इष्ट नाहीं हें खास.

साखरेची उतरती आयात व जकातीचे उत्पन्नांत घट

१९३४-३५ सालीं साखरेच्या आयातीवरील जदातीपासून हिंदुस्थान सरकारास ३ कोटी ८१ लक्ष रु. उत्पन्न झालें व १९३५-३६ सालीं ३ कोटी २४ लक्ष रु., म्हणजे ५७ लक्ष रु. कमी मिळालें. चालू वर्षी २ कोटी रु. उत्पन्न होईल, ही अंदाज-पत्रकांतील अपेक्षा खोटी ठरण्याचा रंग दिसत आहे. कारण एप्रिल ते सप्टेंबर ह्या पहिल्या सहामाहींत फक्त ३३ लक्ष रुपये जकात वसूल झाली आहे! मार्च १९३८ अखेर साखरेवरील संरक्षक जकातीची मुदत संपत आहे. त्यापूर्वी ह्या धंद्यासंबंधीची चौकशी व शिफारस करण्यासाठीं टॅरिफ बोर्ड लवकरच नेमलें जाईल.

महिंद्रकर वदर्भ ह्यांचे

गिरगांव, मुंबई

थंडी-

करतां

सहकारी चळवळ

सटाणा तालुका को. सुपरवायझिंग यूनियन, लि.

वरील यूनियनची वार्षिक साधारण सभा ता. ३०-९-३६ रोजी श्री. शंकरराव गणपतराव शेवाळे, बी. ए., एल. एल. बी., वकील, ह्यांचे अध्यक्षतेखाली भरली होती. अहवाल, ताळेबंद, इत्यादि मंजूर झाल्यावर ऑडिट तपासणी यादी, शेरे व मॅनेजिंग बोर्डाची उत्तरे ही वाचून दाखविण्यांत आली. यूनियन-फांच्या दरास मंजूरी दिल्यावर नवीन वर्षांचे अंदाजपत्रक पास करण्यांत आले. १९३६-३७ सालाकरिता श्री. धर्माजी तानाजी पाटील व श्री. जयराम नारायण पाटील हे अनुक्रमे अध्यक्ष व उपाध्यक्ष निवडले गेले. सेल सोसायटीस मदत करण्याबाबतचा ठराव पास झाल्यावर सीनियर इन्स्पेक्टर ह्यांनी दुष्काळी परिस्थितीत सोसायट्यांस बँक देत असलेल्या नवीन कर्जाबाबतच्या अटी व सवलती समजावून सांगितल्या. शेवटी अध्यक्षानी आपल्या समारोपांत सहकारी संस्थांची जरूरी, त्या टिकविण्याची जबाबदारी, कर्जाचा योग्य उपयोग, शेतकऱ्यांनी हिशेबी बनण्याची आवश्यकता, शिक्षणाचा उपयोग, इत्यादि मुद्दे स्वानुभवाच्या दाखल्यांच्या सहायाने विशद केले. श्री. धर्माजी तानाजी पाटील ह्यांनी अध्यक्षीय आभार मानले.

पश्चिम खानदेश जिल्हा को-ऑपरेटिव्ह इन्स्टिट्यूट

शनिवार, ता. ७ नोव्हेंबर १९३६ रोजी सहकारी दिन साजरा करण्याबद्दल इन्स्टिट्यूटकडून सर्व सोसायट्यांस कळविण्यांत आले. तसेच इन्स्टिट्यूटनेही सहकारी दिन घुळें येथे साजरा केला. सदर दिनानिमित्त येथील म्युनिसिपल हॉलमध्ये जाहीर सभा भरविण्यांत आली. येथील प्रमुख सहकारी बंधू, खात्याचे व बँकेचे अधिकारी व स्थानिक सोसायट्यांचे सभासद मिळून सुमारे १०० लोक हजर होते. प्रथम इन्स्टिट्यूटचे चेअरमन श्री. दामोदर गणपतराव पाटील ह्यांनी सभेचा उद्देश समजावून सांगून खानदेश विभागाचे असि. रजिस्ट्रार श्री. आर. बी. पालेकर ह्यांनी आजच्या सभेचे अध्यक्षस्थान स्वीकारावे म्हणून त्यांना सर्वातफेरे विनंति केली. अध्यक्ष स्थानापन्न झाल्यावर तेथील श्री. एस. एच. कानडे, श्री. साळुंके, श्री. जोग व श्री. शुक्र ह्यांची सहकारी चळवळ ह्या विषयावर उद्बोधक भाषणे झाली. सहकारी चळवळीवर आमचा दृढ विश्वास आहे अशा अर्थाचा ठराव सर्वानुमतें पास करण्यांत आला. अध्यक्षांनी समारोप केल्यावर सर्वास अल्पोपाहार व पानसुपारी देण्यांत येऊन हा गोड समारंभ आटोपला.

नांदगांव-येवला ता. को. सुपरवायझिंग यूनियन, लि.

वरील संस्थेच्या विद्यमाने ता. ७-११-३६ रोजी सहकारी दिन श्री. निळकंठराव माधवराव पवार, मालेगांव, ह्यांचे अध्यक्षतेखाली साजरा करण्यांत आला. प्रथम सीनियर इन्स्पेक्टर श्री. हाळेवे, ह्यांचे सहकाराची तत्वे ह्या विषयावर भाषण झाले. सुपर-

वायझर, श्री. कोष्टी, ह्यांनी शाळेंतील मुलांस समजेल अशा सोप्या भाषेत ह्याच विषयाचे विवेचन केले. अध्यक्षांनी समारोप केल्यावर सभेचे काम संपले. संध्याकाळी यूनियनचे कचेरीत श्री. का. ग. दीक्षित ह्यांच्या नकला झाल्या.

कळवण तालुका सहकारी वृत्त

(१) कळवण-चांदवड तालुका ग्रुप सेक्रेटरींची सभा तारीख १०/११/३६ रोजी होऊन सोसायट्यांविषयी उपयुक्त कामाची चर्चा करण्यांत आली. (२) डिबेटिंग क्लबची सभा नारायण गणेश सेक्रेटरी यांचे अध्यक्षतेखाली होऊन बेकारी व त्यावर इलाज या विषयावर बँक इन्स्पेक्टर यांचे व एजंट श्री. नाडकर्णी, अ. सुपरवायझर देशपांडे व सेक्रेटरी यांची जोरदार भाषणे झाली. (३) तारीख ७-११-३६ रोजी तालुका मामलेदार श्री. पुरंदरे यांचे अध्यक्षतेखाली सहकारी दिन मोठ्या समारंभाने साजरा करण्यांत आला. त्या प्रसंगी सुपरवायझर मि. सावळगी, बँक इन्स्पेक्टर श्री. ठाकूर, एजंट श्री. नाडकर्णी यांची भाषणे झाली. (४) सहकारी स्टाफ वाचनालयाची तारीख १०-११-३६ रोजी सभा होऊन ३० रुपयांची उपयुक्त पुस्तके आणण्याचे ठरले. रिकाम्या झालेल्या सभासदांचे जागी मि. सावळगी, सुपरवायझर, यांची नेमणूक झाली. (५) सहकारी स्टाफतर्फे 'तरुण पिढी' नावाचे हस्तलिखित मासिक काढण्याचे ठरले.

नाशिक येथे सहकारी दिन

नाशिक जिल्हा सहकारी इन्स्टिट्यूटच्या विद्यमाने नाशिक येथे रा. व. वंडेकर ह्यांचे बंगल्यावर ता. ७ नोव्हेंबर १९३६ रोजी रा. व. व्ही. ए. गुप्ते, बी. ए., ह्यांच्या अध्यक्षतेखाली सहकारी दिन साजरा करण्यांत आला. सभेमध्ये श्री. वाय. जी. धर्माधिकारी एम. ए., एलएल. बी., ऑडिटर, को. सोसायटीज नाशिक, श्री. व्ही. डी. कारखानीस बी. ए., मॅनेजर, नाशिक डि. सॅ. को. बँक, श्री. एन्. ए. पुरंदरे, डि. अॅग्रि. ओव्हरसिअर, नाशिक आणि रावबहादुर वंडेकर यांची सहकारी चळवळीचा इतिहास व प्रगति, सहकारी चळवळीवरील आक्षेप व त्यांचे निरसन, सहकारी चळवळीच्या प्रगतिपथांतील अडचणी व तिचे कार्यक्षेत्र वगैरे महत्त्वाच्या मुद्यांवर अत्यंत उद्बोधक भाषणे झाली. शेवटी अध्यक्षांनी समारोपादाखल भाषण करून ऑल इंडिया को. इन्स्टिट्यूटकडून आलेला संदेश व ठरावाचा मसुदा वाचून दाखविला व तो ठराव सर्वानुमतें टाळ्यांच्या गजरांत पास झाला. शेवटी अध्यक्षांचे आभार मानल्यावर चहापान होऊन समारंभ समाप्त झाला.

बागलाण सहकारी वृत्त

सटाणा ता. को. सु. यूनियनच्या विद्यमाने सामील सोसायट्यांचे निताणे, जराई, चौघाणे व सामलोण अशा चार सोसायट्यांच्या गांवी ग्रुप करून अखिल भारतीय सहकारी दिन ता. ७-११-३६ रोजी मोठ्या प्रमाणांत साजरा करण्यांत आला. सेढ्यांतील जनतेंत जागृति होण्यासाठी मुद्दाम सदरचे समारंभ सेढ्यांत व तेहि ग्रुपवार घेण्याचे ठरविले होते.

किंमत

ओव्हरकोट खरेदी करा

रु. १२॥

बुधवार चौक, पुणे

विमा कायद्यांत दुरुस्ती

मराठा चेंबरचे मत

विम्याचे कायद्यातील सुधारणेसंबंधी मराठा चेंबर ऑफ कॉमर्सतर्फे तिच्या कार्यकारी मंडळाचे अध्यक्ष, प्रो. वा. गो. काळे, ह्यांनी हिंदुस्थान सरकारच्या कायदा-मंत्र्यांस एक पत्र लिहिले आहे. नव्या कायद्याच्या मसुद्यासंबंधी चाललेल्या चर्चेत चेंबरचे म्हणणे विचारांत घेतले जावे, ह्या हेतूने वरील पत्र पाठविण्यांत आलेले आहे. आयुर्विम्याचे काम करणाऱ्या मंडळांच्या अलीकडे वाढलेली संख्या आर्थिक प्रगतीचे चिन्ह असले, तरी मंडळांच्या काम सुरक्षित रीतीने चालविण्यांत येऊन विमदारांचे हितसंरक्षण होणे आवश्यक आहे. परदेशी कंपन्यांस हिंदुस्थानांत मिळणाऱ्या सवलती ह्यापुढे अजिबात बंद केल्या पाहिजेत, त्या कंपन्यांचे हिंदी व्यवहारांतील फंडस बहुतांशी हिंदी रोख्यांत गुंतविले गेले पाहिजेत व त्यांच्या कामासंबंधी सरकारकडे पुरी माहिती दाखल करण्याची त्यांवर जबाबदारी टाकली पाहिजे. नवीन कंपन्यांनी कामास सुरवात करण्यापूर्वी सरकारांत ठेवावयाच्या डिपॉझिटची रकम २५ हजारांवरून २ लाखांवर नेण्यांत यावी. ह्या २ लाखांपैकी १ लक्ष रुपये एका रकमेत घेण्यांत येऊन बाकी हप्त्याने भरण्याची सवलत असावी. ह्या योजनेमुळे अव्यवहारी व पैशाने दुर्बल उत्पादकांवर नियंत्रण बसेल. लॅप्स झालेल्या कामाचे आकडे जाहीर झाले पाहिजेत. विमदारांस नफा वांटतांना कंपन्यांनी आपल्या अॅक्चुअरीच्या सध्याविरुद्ध वागल्यामुळे व स्पष्ट बळी पडल्यामुळे विमदारांच्या हितास धक्का लागण्याचा प्रसंग येतो; ह्या गोष्टीस प्रतिबंध झाला पाहिजे. विमदारांस रीबेट देण्याच्या एजंटच्या घातुक पद्धतीस आळा घालणे जरूर असून, त्यासंबंधांतील उपाययोजना कुशलतेने केली पाहिजे. चेंबरने आपल्या पत्रांत वरील सुधारणा सुचविल्या असून, त्या अमलांत आल्यास विमा कंपन्या व विमदार ह्या दोघांच्याहि हितसंबंधांचे संरक्षण होईल व विमा व्यवसायाची सुरक्षित मार्गाने प्रगति होईल, अशी अपेक्षा त्यांत व्यक्त केली आहे.

पाहिजेत. नर्सिंगच्या ३॥ वर्षांच्या कोर्सकरिता जागा भरण्याच्या आहेत. वय १८ ते ३५ पर्यंत असावे व मराठी ५ वीपर्यंत व इंग्रजी ४ थीपर्यंत शिक्षण पूर्ण झाल्याचा दाखला असावा. गरजूंनी सालील पत्र्यावर अर्ज करावेत.

जॉ. ऑ. सेक्रेटरी,

पुणे सेवासदन नर्सिंग अँड मेडिकल एज्युकेशन कमिटी, नर्सिंग कॉर्टेस, पुणे नं. २.

NOTICE TO CONTRACTORS

Sealed percentage tender in form B-1 for the work of improvements to Bridge No. 63 in mile 13/5 of the Dharwar-Goa Road estimated to cost Rs. 11,399/- will be received by the undersigned on 14-12-1936 up to 2 P. M. Other particulars regarding the contract &c., can be had at the undersigned's office on any working day.

2. The acceptance of the tender rests with the undersigned and no reason will be given for the acceptance or rejection of any tender.

Ex. Engineer's Office,
Dharwar.
21st November, 1936

P. K. SHINDE
Executive Engineer,
Dharwar Division.

वेस्टर्न इंडिया

लाइफ इन्शुरन्स कंपनी लि.

स्थापना स. १९१३. मुख्य कचेरी-सातारा.

संपूर्ण स्वदेशी, अत्यंत सुदृढ, माफक हप्त्याची पहिली व पहिल्या प्रतीची महाराष्ट्रीय विमासंस्था.

बोनस { हयातीतील रु. ६०
त्रैवार्षिक
दरहजारी { हयातीनंतरचे रु. ७५

१९३५ मधील नवे काम ५१,३०,०४२ रु.

एकूण चालू काम २,७०,००,००० रु. अधिक

एकूण जिंदगी ७१,७१,०९३ रु.

लाइफ फंड ६०,४२,८७३ रु.

एजन्सी व इतर माहितीसाठी पत्रव्यवहार करा.

एशियन पॉलिसी

म्हणजेच

आयुर्विम्याच्या निरनिराळ्या सर्वांस
सोयीस्कर योजना.

महाराष्ट्रांत ठिकठिकाणी एजंट नेमावयाचे आहेत

धी एशियन अँशुरन्स कंपनी, लिमिटेड

एशियन बिल्डिंग : मुंबई नं. १

निवडक बाजारभाव

सरकारी कर्जरोखे

बँक रेट (२८ नोव्हेंबर १९३५ पासून)	३%
५% करमाफ लोन (१९४५-५५) ...	१२१-९
५% (१९३९-४४) लोन ...	१०९-१
४३% लांब मुदत (१९५५-६०) ...	१२०-८
४% १९६०-७० ...	११६-०
४% १९४३ ...	११२-१
३३% बिनमुदत ...	१००-७
३३% १९४७-५० ...	१०७-१५
३३% १९४८-५२ ...	१०१-५

निमसरकारी रोखे

४% पोर्ट ट्रस्ट (बिगर गॅरंटी व लांब मुदत)	११२-८
४% मुंबई म्युनिसिपल (लांब मुदत) ...	११२-८
४% मुंबई सिटी इंप्रूव्हमेंट ट्रस्ट बॉण्ड (७०वर्षे मुदत)	११२-४
४% म्हैसूर कर्ज (१९५३-६३) ...	११३-८
५% म्हैसूर (१९५५) ...	१२६-१०

मंडळ्यांचे भाग

बँका

बँक ऑफ इंडिया (भाग १०० चा, पैकी ५० रु. भरले व १०% डिव्हिडंड)	१३४-४
बँक ऑफ बडोदा (१०० पैकी ५० रु. भरले व १०% डिव्हिडंड)	११६-८
सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया (५० पैकी २५ रु. भरले व ६% डिव्हि.)	३५-१२
इंपीरिअल बँक (५०० रु., १२% डिव्हि.)	१५६६-४
रिझर्व्ह बँक (१०० रु.)	१४०-८

रेल्वेज

दौंड-बारामती (१०० रु. चा भाग, डिव्हि. ४३%)	१०४-८
पाचोरा-जामनेर (१०० रु. चा भाग, डिव्हि. ४३%)	९९-८
अहमदाबाद-प्रांतज (५०० रु. चा भाग, डिव्हि. १०)	९१२-८

वीज

बाँबे ट्रॅम्वे (ऑर्डि. भाग ५० रु. डिव्हि. १३%)	१५५-१५
कराची (१०० रु. चा भाग, डिव्हि. ९%)	२६०-०
पुणे इलेक्ट्रिक (१०० रु. चा भाग, डिव्हि. ९%)	२६५-०
टाटा पॉवर (१,००० रु. ऑर्डि. डिव्हि. ६३%)	१६७१-४
टाटा पॉवर (१,००० रु. प्रेफरन्स, डिव्हि. ७३%)	१६१५-०

इतर

टाटा आयर्न (१५० रु. प. प्रेफरन्स डिव्हि. ६%)	२०१-४
टाटा आयर्न (१०० रु. डु. प्रेफरन्स, २२ रु. ८ आ.)	१८०-४
टाटा आयर्न (७५ रु. ऑर्डि.)	३१८-४
टाटा आयर्न (३० रु. डिफर्ड)	८५८-१२

सोने-चांदी

सोने (मिंट) प्रत्येक तोळ्यास	३५-३
चांदी (मिंट) प्रत्येक १०० तोळ्यास	५२-२

दि बँक ऑफ महाराष्ट्र, लि.

लक्ष्मीरोड, पुणे

तारेचा पत्ता : MAHABANK : फोन नं. ५७२
 अधिकृत भांडवल : : : १०,००,०००
 विक्रीस काढलेलें भांडवल : ५,००,०००
 खपलेलें भांडवल : २,०५,६००
 रोख भरलेलें भांडवल : १,०२,१६०

दर शेअरची किं. : रु. ५०

चालू टेवी द. द. शेकडा ११ टक्के व्याजानें स्वीकारल्या जातात.

सेविंग बँक टेवीवर चेक स्वीकारून द. द. २१ टक्के व्याज दिलें जातें.

मुदतीच्या टेवी तीन महिन्यांपासून पांच वर्षांपर्यंत स्वीकारल्या जातात. व्याजाच्या दराबद्दल बँकेकडे चौकशी करावी.

कर्जे, सोने, चांदी, माल, सरकारी कर्जरोखे किंवा व्यक्तिः पतीवर रकमा दिल्या जातात.

कॅश क्रोडिट अगर ओव्हर ड्राफ्ट ह्यांवरहि कर्जे दिली जातात.

चेक, बिले, ड्राफ्ट, हुंड्या, पेन्शन, बिले वगैरे वसूल करून दिली जातात.

कर्जरोख्यांची सुरेदीविक्री त्यांवरील व्याज जमा करणें ही कामें केली जातात.

या बँकेवर सातेदारानें काढलेले चेक, सेंट्रल बँक, मुंबई कमिशनशिवाय वसूल करून देते. सात्यांत भरलेले मुंबई बँकांवरील चेक कमिशनशिवाय वसूल केले जातात. शेअर सुरेदीबद्दल व व्यवहाराच्या नियमांबद्दल बँकेकडे चौकशी करावी.

एम. व्ही. गोखले,
मॅनेजर.

धी सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया लि.

कडून

हिंदुस्थानांतील प्रजेच्या हितासाठीं अनेक नाविन्यपूर्ण उत्कृष्ट योजना.

होम सेविंग खातें | सोने विक्री खातें
 ५ तोळे व १० तोळे लगडी

चालू खातें | सेफ डिपॉझिट व्हॉल्ट खातें | विमा खातें

त्रैवार्षिक कॅश सर्टिफिकेट | एक्झिच्यूटिव्ह आणि ट्रस्टी खातें

सविस्तर माहितीकरितां पत्रव्यवहार कराः—

स्वदेशप्रेमी लोकांनीं स्वदेशी संस्थेला उत्तेजन देणें हें त्यांचें कर्तव्य आहे. जनतेची सेवा करणें हेंच आमचें ध्येय आहे. वरील स्वदेशी संस्थे-कडून मिळणाऱ्या फायद्याचा अनुभव प्रत्येकानें घ्यावा.

सो. न. पोचखानवाला,
मॅनेजिंग डायरेक्टर.

DECCAN BOOK STALL

Booksellers, Publishers & Subscription Agents
Fergusson College Road, Poona No. 4

- (1) We stock and supply Educational books, General books & Library books.
- (2) We supply Government of Bombay and Government of India publications.
- (3) We receive Subscriptions to Indian and Foreign periodicals.
- (4) We procure any book published anywhere and supply it at publisher's price.

शास्त्रशुद्ध पायावर काम करणारी, महाराष्ट्राची
प्रमुख प्राविहंडंट विमा कं.

दि हिंद बेनिफिट सोसायटी लि.

च्या लोकप्रिय

प्रपंच पॉलिसीकरितां प्रचारक पाहिजेत.

माहितीसाठीं लिहा.

किताब बिल्डिंग, बुधवार, पुणे.

सेक्रेटरी.

K. K. & Co.

Photographic Dealers
POONA.

“ दुसरें मूल्यमापन जाहीर झालें ”

स्थापनेपासूनच भागीदारांना ६ टक्के फायदा व विमेदारांस वाढता नफा वांटून
जुन्या व स्थिर झालेल्या कंपन्यांस कठीण असें अपूर्व यश संपादन केलेली
पहिलीच महाराष्ट्रीय विमा कंपनी:-

कॉमनवेलथ विमा कंपनी लि., पुणे.

अध्यक्ष-श्री. न. चिं. केळकर, संचालक, केसरी

हयातीतील विम्यास } दुसऱ्या मूल्यमापनांत वांटलेला { हयातीनंतर विम्यास
३७॥ रु. } दर हजारी त्रैवार्षिक नफा { ४५ रु.

जास्त माहितीकरितां समक्ष भेटा अगर लिहा.

मॅनेजिंग एजन्ट्स.

“ अर्थ ” ग्रन्थमाला

व्यापार, उद्योगधंदे, शेती, सह-
कार, बँकिंग इत्यादि विषयांवरील
सोपी व व्यावहारिक उपयुक्ततेची
पुस्तके.

१ बँका आणि त्यांचे व्यवहार

२ रिझर्व्ह बँक

३ व्यापारी उलाढाली

वरील प्रत्येक पुस्तक लोकप्रिय
झालें आहे.

किं. १ रु. (ट. स. निराळा)

व्यवस्थापक, 'अर्थ' ग्रन्थमाला,
पुणे ५.

दि डेक्कन पेपर मिल्स कंपनी, लिमिटेड.

रे पेपर मिल, मुंबवा, पुणे पदमजी पेपर मिल, मुंबई.

पूर्वी आम्हांस लागणारा सर्व कागद आम्ही आपल्या देशांतच तयार करित होतो, आणि
महाराष्ट्रातील कागदाचा धंदा सुप्रसिद्ध होता.

सध्यांच्या यांत्रिक युगांत, कागदाचे प्रकार आणि त्यांस असलेली मागणी विलक्षण वाढली असतां
आम्ही पूर्ण स्वदेशी कागदच कां वापरूं नये आणि आम्हांस सर्व स्वदेशी कागद कां पुरवतां येऊं नये!

ह्या प्रश्नांस, दि डेक्कन पेपर मिल्स कंपनीनें, अनेक प्रकारांचा व प्रतींचा कागद आपल्या

कार्यक्षम कारखान्यांत तयार करून समाधानकारक उत्तर दिलें आहे.

तुम्हास कसलाहि कागद पाहिजे असो, त्यासंबंधानें खालील पत्र्यावर

चौकशी करून तो कागद घ्या.

८१५-१६ भवानी पेठ, पुणे.

अहमदाबाद हाऊस, बॅलर्ड एस्टेट, मुंबई.